1.°

Π Ι Ν Α Ξ

ΤΩΝ

ΕΝ ΤΩΙ Β. ΟΘΩΝΕΙΩΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΕΙΩΙ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΧΕΙΜΕΡΙΝΗΝ ΕΞΑΜΗΝΙΑΝ

ἀπὸ πρώτης Ὀκτωβρίου 1837

μέχρι τοῦ Πάσχα 1838

ΠΑΡΑΔΟΘΗΣΟΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ.

Κατ' ἐπιταγὴν τοῦ Πρυτάνεως καὶ τοῦ Συμβουλίου

ἐπροοιμιάσατο

Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΣΙΚΙΝΟΥ.

ΑΘΗΝΗΣΙ.
ΕΚ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

1837.

Τοῖς φοιτηταῖς τοῦ Πανεπιστημείου χαίρειν.

Ἀξιωθεις, ὦ φίλοι συστρατιῶται κατὰ τὸν ἱερὸν ἐναντίον τῆς ἀμαθείας καὶ βαρβαρότητος ἀγῶνα, δι᾽ ἐκλογῆς τοῦ Πρυτάνεως καὶ τοῦ Συμβουλίου τῆς ἡμετέρας Ἀκαδημίας, νὰ προοιμιασθῶ, κατὰ τὴν ἀξιέπαινον συνήθειαν ἄλλων πανδιδακτηρίων, εἰς τὸν ἤδη ἐκδιδόμενον πίνακα τῶν κατὰ τὴν ἐνεστῶσαν χειμερινὴν ἐξαμηνίαν παραδοθησομένων μαθημάτων, δὲν ἐδίστασα οὐδὲ στιγμὴν νὰ ἀκολουθήσω τὸ παράδειγμα τόσων πολυπείρων διδασκάλων, καὶ νὰ προτάξω εἰς αὐτὸν, ἀντὶ προτρεπτικοῦ εἰς ἐπιμέλειαν καὶ καλὴν διαγωγὴν πρὸς ὑμᾶ λόγου, καθὼς ἴσως ἠλπίσατε, μᾶλλον ἐπιστημονικὴν διατριβὴν, ὡς ἀπαρχήν τινα καὶ πρόθυμα τοῦ εἰς τὰ τρικλίνια τῶν παραδόσεων προσφερομένου εἰς ὑμᾶς παρὰ τῶν σοφῶν συναδελφῶν μου παντοδαποῦ καὶ ἀφθόνος τῶν ἐπιστημῶν θέρους. Καὶ γὰρ, τὸ λεγόμενον, « ἀνεωγμέναι Μουσῶν θύραι », καὶ ἐὰν, ἀφ᾽ οὗ εἰς τὰ γυμνάσια ἐμυήθητε τὰς ἀρχὰς τῶν ἐπιστημῶν, δὲν καταφλέγεσθε αὐτομάτως ἀπὸ διάπυρον καὶ ἄσβεστον δίψαν περαιτέρω μαθήσεως, εἰς μάτην γίνονται καὶ προτροπαὶ καὶ λόγοι καὶ παραινέσεις! Ἐὰν δὲ, καθὼς ἐλπίζομεν, ἐνδομύχως αἰσθανόμενοι τὴν καθαρὰν ἐκείνην καὶ ἱερὰν φλόγα, αὐτόκλητοι ὁρμᾶσθε τὴν γενναίαν καὶ φθόνου ἀξίαν ὁρμὴν τῆς νεολαίας ἐπὶ πάντα τὰ καλὰ καὶ ἀγαθά· τότε ὑποδεχόμενοι ὑμᾶς φιλοφρόνως εἰς τὸ προπύλαιον τοῦτο τῶν ἐπιστημῶν, εἰσάγομεν προθύμως εἰς τὸ ἄδυτον.

Ἔκρινα δ᾽ εὔλογον, ὦ φιλομαθεῖς φοιτηταὶ, διὰ τὸ τοιοῦτον ἐπιστημονικὸν προοίμιον νὰ ἐκλέξω ἀρχαιολογικόν τι ἀντικείμενον, ἐξ ἐκείνης δηλαδὴ τῆς ἐπιστήμης, τῆς ὁποίας, καθὼς τῆς συμπάσης ἀρχαίας φιλολογίας, δὲν πρέπει νὰ μείνῃ παντάπασιν ἄμοιρος κἀνεὶς πεπαιδευμένος, καὶ ἡ ὁποία ἰδίως διὰ τοὺς Ἕλληνας, ἅτε ἀναμιμνήσκουσα αὐτοὺς τὴν προπατορικὴν αὐτῶν δόξαν καὶ εὐφυΐαν, ἔχει θελκτικόν τι καὶ γοητευτικόν. Ἐπιστρέψας δὲ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐκ τῆς τῶν νήσων περιηγήσεως, προτείνω ὑμῖν ὡς τοιοῦτον ἀντικείμενον τὴν τῆς Σικίνου ἀρχαιολογίαν.

1.

Χωρογραφία, μυθολογία καὶ ἱστορία τῆς Σικίνου.

Ἡ νῆσος *Σίκινος*, μία ἐκ τῶν μικροτέρων Σποράδων, ἐκτείνεται κατὰ μῆκος μεταξὺ τῆς Φολεγάνδρου πρὸς Δυσμάς, καὶ τῆς Ἴου πρὸς Ἀνατολάς· εἶναι δὲ πᾶσα ὀρεινή, ξηρά, λεπτόγεως καὶ ἄνυδρος, ὥστε καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους αἰῶνας διεβεβόητο διὰ τὴν σκληρότητά της 1) καὶ τὴν σήμερον θεωρεῖται ὡς ἱκανῶς ἄκαρπος. Πλὴν τὰ προϊόντα αὐτῆς, ἂν καὶ ὀλίγα, εἶναι φυσικῶς καλά, καὶ ἐξαρκοῦσι νὰ τρέφωσι τοὺς ἑξακοσίους ἢ ἑπτακοσίους κατοίκους τῆς ὁμωνύμου πόλεώς της.

Ἡ Σίκινος συμμερίζεται τὴν τύχην τῶν λοιπῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους καὶ τόσων ἄλλων μερῶν τῆς κλεινῆς Ἑλλάδος, ὅτι δηλαδὴ σχεδὸν οὐδὲν γνωρίζομεν περὶ τῆς ἀρχαίας αὐτῆς ἱστορίας. Τὰ περὶ τῶν νήσων ἰδίως διαπραγματευόμενα συγγράμματα τῶν παλαιῶν δὲν σώζονται 2)· καὶ αἱ νῆσοι ἐν γένει, πρὸ πάντων δὲ αἱ μικρότεραι ἐξ αὐτῶν, ἦσαν παραπολὺ ἀσθενεῖς καὶ ἄσημοι, διὰ νὰ ἔχωσιν ἐπιῤῥοὴν εἰς τὰ γενικὰ συμβάντα τῆς Ἑλλάδος, ὥστε διὰ τοῦτο ν' ἀναφέρωνται ἀπὸ τοὺς μεγάλους ἱστορικούς. Ὅθεν τὰ περὶ Σικίνου ἐκ τῶν παλαιῶν συγγραφέων συνερανιζόμενα εἶναι ὀλιγώτατα καὶ μικροῦ λόγου ἄξια· περιορίζονται δὲ εἰς τὰ ἑξῆς.

Καὶ πρῶτον μὲν περὶ τῆς ταυτότητος τῆς νῦν ὀνομαζομένης νήσου Σικίνου μετὰ τῆς τὸ πάλαι οὕτω καλουμένης δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ οὐδεμία ἀμφιβολία. Ὁ γὰρ Στράβων λέγει ῥητῶς 3), ὅτι ἔκειτο πλησίον τῆς Θήρας, καὶ πρὸς ἑσπέραν τῆς Ἴου· κατατάττει δὲ αὐτὴν εἰς τὰς Σποράδας, καθὼς καὶ ὁ Πλίνιος 4), ἐν ᾧ Σκύλαξ ὁ Καρυανδεὺς 5), ἀμελέστερα ἐκφρασθείς, τὴν συναριθμεῖ μετὰ τῶν Κυκλάδων. Ὅτι δὲ ἡ Σίκινος, καθὰ προείρηται, κατεφρονεῖτο παρὰ τῶν παλαιῶν διὰ τὴν εὐτέλειάν της, ἐξάγεται ἐκ τοῦ ἑξῆς ἐλεγείου τοῦ Σόλωνος, σωζομένου παρὰ Διογένει τῷ Λαερτίῳ 6).

> « Εἴην δή τοτ' ἐγὼ Φολεγάνδριος ἢ Σικινήτης
> Ἀντί γ' Ἀθηναίου, πατρίδ' ἀμειψάμενος ».

Μολαταῦτα φαίνεται ὅτι ἡ νῆσος αὕτη, καθὼς τὴν σήμερον οὕτω καὶ τὸ πάλαι, ἦτον ἱκανῶς πολύοινος· ἐπειδὴ ἐμυθολογεῖτο, ὅτι ἐξ ἀρχῆς ἐκαλεῖτο *Οἰνόη* 7). Τὸ δὲ ὄνομα Σίκινον ἔλαβεν ὕστερον, κατὰ τοὺς μυθογράφους, οὕσπερ ἠκολούθησεν ὁ τὰ Ἀργοναυτικὰ ποιήσας Ἀπολλώνιος, ἀπὸ αἰτίας τοιᾶσδε. Ὅτε αἱ Λημνιάδες ἐφόνευσαν ὅλους τοὺς ἄνδρας, μόνος ὁ Θόας, βασιλεὺς τῆς Λήμνου, ἐσώθη ὑπὸ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Ὑψιπύλης, ἥτις ἐνθεῖσα τὸν γηραιὸν πατέρα εἰς σκάφην ἢ λάρνακα ἀφῆκεν εἰς τὴν θάλασσαν. Ὁ δὲ ἄνεμος καὶ ὁ κλύδων ἔφερον τὸ εὔθραυστον πλοῖον εἰς τὴν τότε Οἰνόην καλουμένην νῆσον, ὅπου ὁ Θόας ἐσώθη ἀπό τινας ἁλιεῖς. Ἐνταῦθα δὲ

---

1) Ἰδ. παρακάτω τὸ τοῦ Σόλωνος δίστιχον, ἔστις τὴν ἀντιπαραθέτει μὲ τὴν κατὰ τὸν Ἄρατον « σιδηρείην Φολέγανδρον ».

2) Οἷον, Σήμου τοῦ Δηλίου ἡ Νησιάς (Ἀθήν. 3, σελ. 125) καὶ ἡ Δηλιὰς ἢ τὰ Δηλιακὰ (αὐτόθ. 8, σελ. 335)· τοῦ Αἰνεσιδήμου τὰ Τηνιακὰ (Σχολ. Ἀπολλ. Ῥοδ. 1, 1304)· τοῦ Ἀντικλείδου καὶ τοῦ Φανοδήμου τὰ Δηλιακὰ (αὐτόθ. 1, 1207 καὶ 211)· οἱ Ναξίων ὡρογράφοι (Πλουτ. π. τῆς Ἡροδότ. κακοηθείας 36.) κτλ., ἐκτὸς τῶν γενικωτέρων συγγραμμάτων, καθὼς τῶν πολιτειῶν τοῦ Ἀριστοτέλους, Ἡρακλείδου τοῦ Ποντικοῦ καὶ ἄλλων. Παράβ. καὶ τὴν σημ. 8.

3) Στράβ. 10, σελ. 386 Τχν. « ἀπὸ τῆς Ἴου πρὸς ἑσπέραν ἰόντι Σίκινος ».

4) Plin. H. N. 4, 12. «Sycinus (διορθ. Sicinus), quae antea Oenoe».

5) Σκύλαξ Περίπλ. ἐ. λ. Κυκλάδες (σελ. 43. Δούκ) « κατὰ δὲ ταύτην (Ὠλίαρον) Σίκινος, αὕτη καὶ πόλις. » Πλὴν ὄχι μόνος ὁ Σκύλαξ, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι τῶν παλαιῶν συγγραφέων, συμπεριλαμβάνουσι συχνάκις τὰς Νοτίους σποράδας ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν τῶν Κυκλάδων.

6) Διογέν. βίῳ Σόλωνος (1, 2, 2).

7) Plin. l. l. — Στέφαν. ἐ. λ. Σίκινος « νῆσος περὶ τὴν Κρήτην, ὡς Στράβων δεκάτῃ. Αὕτη Οἰνόη πρότερον ἐκαλεῖτο. Ὁ οἰκήτωρ Σικινίτης· ὡς νῆσος, νησίτης. » — Σχολ. Ἀπολλ. Ῥοδ. (ἰδ. σημ 8).

ἐρασθεὶς τῆς Ναϊάδος Νύμφης Οἰνόης, ἐγέννησε μετ' αὐτῆς τὸν Σίκινον, ἀφ' οὗ μετὰ ταῦτα ἡ νῆσος μετωνομάσθη 8).

Εἰς ταῦτα σχεδὸν περιορίζονται αἱ γεωγραφικαὶ καὶ μυθολογικαὶ εἰδήσεις περὶ τῆς Σικίνου. Κατὰ δὲ τὴν ἱστορικὴν ἐποχὴν τὸ ὄνομα τοῦ νησίου τούτου παντάπασι δὲν μνημονεύεται. Ὅθεν δυνάμεθα μόνον, ὁδηγούμενοι ὅσον ἔνεστιν ἀπὸ τὰς κάτωθεν δημοσιευθησομένας ἐπιγραφάς, νὰ προτείνωμεν εἰκασίας τινὰς περὶ τῆς ἱστορίας τῆς νήσου.

Κατὰ Διόδωρον τὸν Σικελιώτην αἱ πλεῖσται τῶν Κυκλάδων εἶχον ὑποταχθῆ ἤδη ἀπὸ τὸν Σεσόωσιν ἢ Σέσωστριν, τὸν μέγαν βασιλέα τῆς Αἰγύπτου, ὕστερον δὲ ὑπετάχθησαν καὶ κατῳκίσθησαν ἀπὸ τὸν Μίνω καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν Κρῆτας. Μετὰ δὲ τὴν Τροίας ἅλωσιν οἱ Κᾶρες κατέστρεψαν τὰς πλειοτέρας τῶν νήσων, τὰ μὲν ἐκβαλόντες τοὺς Κρῆτας, τὰ δὲ συνοικήσαντες μετ' αὐτῶν. Τέλος δὲ οἱ Ἕλληνες, αὐξηθέντες δυνάμεσι καὶ θαλαττοκρατήσαντες, ὑπέταξαν, καὶ ἐκβληθέντων τῶν Καρῶν, κατῴκισαν τὰς νήσους 9). Ἡ Σίκινος λοιπόν, ὡς νῆσος μικρὰ καὶ ἀδύνατος, πιθανὸν ὅτι συνεμερίσθη εἰς ἐκείνας τὰς μεταβολὰς ἑκάστοτε τὴν τύχην τῶν λοιπῶν νήσων.

Ἀλλὰ οἱ κατοικίσαντες κατὰ καιρὸν τὰς Κυκλάδας καὶ Σποράδας Ἕλληνες ἦσαν διαφόρων φυλῶν, δηλαδὴ Ἴωνες καὶ Δωριεῖς. Καὶ οἱ μὲν Ἴωνες, προελθόντες ἐξ Ἀθηνῶν 10), κατεῖχον ὡς ἐπὶ τὸ πλέον τὰς Βορειοτέρας τῶν Εὐρωπαϊκῶν νήσων (διότι τὰς Ἀσιανὰς ἀφίνομεν ἐνταῦθα κατὰ μέρος), μέχρι Σίφνου, Ἴου καὶ Ἀμοργοῦ 11)· οἱ δὲ Δωριεῖς, ἐκ Σπάρτης ὁρμώμενοι, κατέλαβον τὰς πρὸς Νότον κειμένας, οἷον Κύθηρα, Μῆλον, Θήραν, Ἀνάφην. Ἀμφίβολα μένουσι τὰ κατὰ τὰ μεθόρια τῶν δύο τούτων μερίδων μικρὰ νησίδια. Ἐξ αὐτῶν δὲ ἡ μὲν Φολέγανδρος ἐλέγχεται δι' ἐπιγραφῶν ὡς Δωρικὴ νῆσος 12)· ἡ δὲ Σίκινος, ἥντινα ὁ Βοίκιος ὁμοίως κατατάττει εἰς τὰς Δωρικὰς Σποράδας, ἀποδεικνύεται διὰ τῶν ἡμετέρων ἐπιγραφῶν νῆσος Ἰάς, Ἰωνικῇ (ἤγουν Ἀττικῇ) χρωμένη διαλέκτῳ. Μετὰ τούτου δὲ συμφωνεῖ ἄριστα ὁ ἐν τοῖς ἄνω ἀναφερθεὶς μῦθος περὶ τῆς ἀφίξεως τοῦ Θόαντος ἐκ

---

8) Ἀπολλών. Ῥόδ. Ἀργον. 1, 620.

« Οἴη δ' ἐκ πασέων γεραροῦ περιφείσατο πατρὸς
Ὑψιπύλεια Θόαντος, ὃ δὴ κατὰ δῆμον ἄνασσε·
Λάρνακι δ' ἐν κοίλῃ μιν ὕπερθ' ἁλὸς ἧκε φέρεσθαι,
Αἴ κε φύγοι, καὶ τὸν μὲν ἐς Οἰνοίην ἐρύσαντο,
Πρόσθεν, ἀτὰρ Σίκινόν γε μεθύστερον αὐδηθεῖσαν,
Νῆσον ἐπακτῆρες, Σικίνου ἄπο, τόν ῥα Θόαντι
Νηϊὰς Οἰνοίη Νύμφη τέκεν εὐνηθεῖσα. »

Σχόλ. ἐνταῦθ. « Οἰνοίην λέγει τὴν Οἰνόην. Εἴληφε τὴν ἱστορίαν παρὰ Θεολύτου. Σίκινος δέ ἐστι νησός τις πρὸ τῆς Εὐβοίας, τὸ πρότερον Οἰνοίη καλουμένη, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν ἀμπελόφυτον. Μνημονεύει δὲ τῆς μετονομασίας Ξεναγόρας, λέγων ὅτι μετωνομάσθη ἀπὸ Σικίνου υἱοῦ Θόαντος καὶ Νηΐδος νύμφης. Ἐκεῖσε γὰρ ἐῤῥίφη ἡ λάρναξ ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ᾗ περιτυχόντες ἁλιεῖς, οὓς νῦν ἐπακτῆρας καλεῖ (σημαίνει δὲ ἡ λέξις καὶ τοὺς κυνηγούς), ἔσωσαν τὸν Θόαντα. Ὅτι δὲ ἐνθάδε Θόας ἐσώθη, καὶ Κλέων ὁ Κουρεὺς ἱστορεῖ, καὶ Ἀσκληπιάδης ὁ Μυρλεανός, δεικνὺς ὅτι παρὰ Κλέωνος τὰ πάντα μετήνεγκεν Ἀπολλώνιος. »

Ἄλλα μὲν διηγεῖται περὶ τοῦ Θόαντος ὁ Ἀπολλόδ. 1, 9, 17 καὶ 3, 6, 4· πλὴν οἱ περὶ Ὑψιπύλης μῦθοι εἶναι πολλὰ ποικίλοι καὶ ἀσύμφωνοι, διότι ἐπεξηργάσθησαν ἀπὸ πολλοὺς ποιητάς, καθὼς παρατηρεῖ ὁ Heyne, Obss. ad Apullod. p. 75.

9) Διόδ. ὁ Σικ. 1, 53. 5, 79. 84. Κατὰ δὲ τὸν Θουκυδ. 1, 3 καὶ ἄλλους ὁ Μίνως καὶ οἱ Κρῆτες ἦλθον μετὰ τοὺς Κᾶρας. Παράβ. περὶ τοῦ ἀδήλου τούτου ζητήματος *Müller, Orchomenos, S.* 116, 117, καὶ *Bröndsted, Voyages, I, p.* 37. 38. — Εἰς τοὺς Κᾶρας ἀποδίδει ὁ Θύρσιος (*über Paros und Parische Inschriften, S.* 585, κατὰ τὸν Θουκυδ. 1, 8) τὰ εἴς τινας νήσους, οἷον Πάρον, Ἴον καὶ Θήραν, ἀνευρισκόμενα ἀτελέστατα εἴδωλα γυναικεῖα, ἐκ μαρμάρου ἢ καὶ μολύβδου.

10) Ἡρόδοτ. 8, 48. Θουκ. 7, 57. Εὐριπ. Ἴων. 1581. Παράβ. *Bröndsted, Voy.* 1. *p.* 55.

11) Ἐκτὸς τῆς Κύθνου, ἥτις κατῳκίσθη ἀπὸ Δρύοπας. Ἡροδότ. 8, 46· Στέφ. ἐ. λ. Κύθνος. Πλὴν κατὰ τὸν Ἀνώνυμ. Σχολ. Διονυσίου τοῦ Περιηγητοῦ εἰς στ. 526 (*Geogr. Gr. Min. ed. Huds. T. IV, p.* 37), ἦλθον καὶ εἰς τὴν Κύθνον οἰκήτορες ἐξ Ἀθηνῶν.

12) Ἰδ. *Boeckh, C. I. G. II, n.* 2444 2445.

Λήμνου εἰς Σίκινον, διότι αἰνίττεται παλαιάν τινα σχέσιν μεταξὺ Σικίνου καὶ Λήμνου· ἡ δὲ Πελασγὶς νῆσος Λῆμνος εἶχε πάλιν ἀρχαιοτάτας σχέσεις μετὰ τῶν ἐξ ἀρχῆς Πελασγίδων Ἀθηνῶν. Ὥστε, εἴτε ἀποδεχθῶμεν Πελασγοὺς καὶ Ἀθηναίους (Ἴωνας) ὡς ἐξ ἀρχῆς τοὺς αὐτοὺς 13), εἴτε ὑποθέσωμεν, ὅτι ὁ περὶ Θόαντος μῦθος ἐπλάσθη μόνον, ἀφ᾽ οὗ ἡ Λῆμνος, ἐκπεσόντων τῶν Πελασγῶν ὑπὸ Μιλτιάδου, κατῳκίσθη ἀπὸ Ἀθηναίους 14), ἐν ᾧ αἱ λοιπαὶ νῆσοι ἔλαβον ἤδη οἰκήτορας ἐκ τῆς αὐτῆς πόλεως, πάντοτε ὁ μῦθος ἐκεῖνος αἰνίττεται τὸ τότε ὁμόφυλον ἑκατέρας νήσου, ἤγουν συναποδεικνύει τοὺς Σικινήτας *Ἴωνας ἀπ᾽ Ἀθηνῶν.*

Οὕτω λοιπὸν οἱ ἐν Σικίνῳ Ἴωνες δὲν εἶναι ἀπίθανον ὅτι ὑπεττάσσοντο, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀκμῆς τῆς Νάξου, εἰς τὴν δυνατὴν ταύτην γείτονα 15). Κατὰ δὲ τοὺς Μηδικοὺς καιροὺς δὲν γίνεται μνεία τῶν Σικινητῶν· καὶ ἐπειδὴ ὁ Ἡρόδοτος λέγει, ὅτι ἐκτὸς τῶν Κείων, Κυθνίων, Ναξίων, Σεριφίων, Σιφνίων καὶ Μηλίων, καί τινων πόλεων τῆς Εὐβοίας, πάντες οἱ λοιποὶ νησιῶται ἔδωκαν τῷ βαρβάρῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ 16), φαίνεται ὅτι καὶ οἱ ἀδύνατοι Σικινῆται συμπεριελαμβάνοντο εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον.

Μετὰ δὲ τὰ Μηδικὰ οἱ Σικινῆται, καθὼς οἱ λοιποὶ νησιῶται, κατετάχθησαν ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ὑπέπεσον εἰς την συμμαχίαν τῶν Ἀθηνῶν· καὶ ὡς τοιοῦτοι ἀναφέρονται εἰς τὰς κατὰ τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν στήλας τὰς ἐχούσας τὴν ἀναγραφὴν τοῦ συμμαχικοῦ φόρου. Ἀπαλλαχθέντες δὲ τῆς τῶν Ἀθηνῶν προστασίας καὶ ἐπικρατείας μετὰ τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμῷ ναυμαχίαν, φαίνεται ὅτι εἰσῆλθον ἐκ δευτέρου εἰς τὴν συμμαχίαν αὐτῶν περὶ τὸ 376 ἔτος π. Χρ., μετὰ ἑβδομήκοντα ἢ ἑβδομήκοντα πέντε ἄλλων πόλεων καὶ νήσων 17). Τὸ δὲ ἐντεῦθεν συμμετεῖχον εἰς τὴν τύχην τῶν λοιπῶν νήσων 18), ἕως ὅτου, μετὰ τοὺς Μακεδονικοὺς καιρούς, χάνομεν τὴν ἀδιάκοπον σειρὰν τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας. Βαθύτερον ἀκόμη γίνεται τὸ σκότος κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐπικρατείας· ὅπου σχεδὸν οὐδεμία νῆσος τοῦ Αἰγαίου πελάγους μνημονεύεται εἰς τὴν ἱστορίαν, ἐκτὸς ὅσων ἐχρησίμευον εἰς τοὺς αὐτοκράτορας ὡς τόποι ἐξορίας καὶ φυλακαί· οἷαι ἡ Ἀμοργός, ἡ Γύαρος ἢ τὰ Γύαρα, ἡ Κύθνος, ἡ Σέριφος, ἡ Δονοῦσσα καὶ ἄλλαι 19). Δὲν εἶναι ἀπίθανον, ὅτι ἐξωρίζοντο οἱ καταδικασθέντες ἐνίοτε καὶ εἰς τὴν Σίκινον, ἅτε μικρὰν οὖσαν καὶ εὐτελῆ.

Ταῦτα μέν, ὦ φίλοι συστρατιῶται, εἶναι τὰ ὅσα ἐκ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων συνερανίζονται περὶ τῆς Σικίνου· εἰκασίαι μᾶλλον καὶ πιθανολογίαι, παρὰ σαφεῖς ἱστορικαὶ μαρτυρίαι. Τίς δ᾽ ὑμῶν ἤλπιζεν ἄν, ὡς ἐκ τούτων, ὅτι εὑρίσκεται εἰς νησίδιον τόσον ἄγνωστον καὶ ἄδοξον ἓν τῶν ὀλίγων ἔτι σωζομένων μνημείων τῆς προπατορικῆς ὑμῶν δόξης καὶ τέχνης;

---

13) Ἡρόδοτ. 8, 44. «Ἀθηναῖοι δὲ ἐπὶ μὲν Πελασγῶν ἐχόντων τὴν νῦν Ἑλλάδα καλεομένην ἦσαν Πελασγοί, οὐνομαζόμενοι Κραναοί· ἐπὶ δὲ Κέκροπος βασιλέος ἐπεκλήθησαν Κεκροπίδαι· ἐκδεξαμένου δὲ Ἐρεχθέος τὴν ἀρχήν, Ἀθηναῖοι μετωνομάσθησαν· Ἴωνες δὲ τοῦ Ξούθου στρατάρχεω γενομένου Ἀθηναίοισι, ἐκλήθησαν ἀπὸ τούτου Ἴωνες.» Ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα ἐνταῦθα νὰ ἐξαντλήσωμεν τοῦτο τὸ παρὰ τῶν νεωτέρων τόσον περιπεπλεγμένον πρόβλημα. Ἰδ. περὶ Πελασγῶν ἔτι Θουκ. 1, 3. Διον. Ἀλικ. Ἀρχ. 1, 17. Ἡρόδοτ. 7, 94. Παραβ. *K. F. Hermann, Griech. Staatsalterthümer, 2. Aufl.* §. 8 καὶ *Müller, Dorier* 1, *S.* 6.

14) Ἡρόδοτ. 6, 137—140.

15) Ὁ αὐτὸς 5, 30. 31: «αὐτήν τε Νάξον καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἠρτημένας, Πάρον τε καὶ Ἄνδρον καὶ ἄλλας τὰς Κυκλάδας καλεομένας.»

16) Ὁ αὐτὸς 8, 46.

17) Διόδ. ὁ Σικ. 15, 30 σελ. 25. Αἰσχίν. π. παραπρ. σελ. 37 Στεφ.

18) Παραβ. *Böckh, Staatshaush. I, S.* 456—466.

19) Ἰδ. *Juvenal Sat.* 1, 73. *Tacit. Annall.* 2, 85. 3, 63. 4, 13. 21. 30 Πλουτ. π. φυγῆς 7. 8.

2.

Ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Πυθίου. — Ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως.

Ἀπὸ τῆς σημερινῆς πόλεως, ἥτις κεῖται κατὰ τὸ μέσον τῆς νήσου, καθύπερθεν δὲ τοῦ βορείου αἰγιαλοῦ αὐτῆς, ἐφ' ἱκανοῦ ὕψους, προχωροῦντες πρὸς δυσμὰς ἀπαντῶμεν, μετὰ μίαν περίπου ὥραν καὶ ἓν τέταρτον, ἢ ὡς ἔγγιστα τριάκοντα ἕως τεσσαράκοντα παλαιὰ στάδια 20), ἐκκλησίαν εὐμεγέθη, περιβεβλημένην προαυλίῳ καὶ μικροῖς τισιν οἰκήμασι πρὸς χρῆσιν τῶν γεωργῶν, ὀνομαζομένην δὲ *Ἐπισκοπήν*. Ἡ ἐκκλησία αὕτη δὲν εἶναι ἄλλο εἰμὴ *ἀρχαῖον ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Πυθίου* 21).

Τὸ ἱερὸν τοῦτο εἶναι μικρὸς ναὸς ἐν παραστάσι 22), κείμενος κατὰ μῆκος μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, κατὰ τὴν συνήθειαν. Τὸ μὲν μῆκος αὐτοῦ συμποσοῦται εἰς μέτρα Γαλλ. 10, 40, τὸ δὲ πλάτος εἰς 7, 30, καὶ τὸ ὕψος μέχρι τῆς στέγης εἰς σχεδὸν 6 τοιαῦτα μέτρα. Ἡ δὲ εἴσοδος εἶναι, ἐναντίον τῆς εἰς τοὺς Ἑλληνικοὺς ναοὺς ἐπικρατούσης συνηθείας, ἀπὸ Δυσμῶν 23). Μεταξὺ τῶν παραστάδων εἶναι δύο κίονες, ἔχοντες ὕψος, συμπεριλαμβανομένων τῆς τε βάσεως καὶ τοῦ κιονοκράνου, ὡς ἔγγιστα 4, 90 μέτρων. Ὁ κόσμος τῶν κιόνων εἶναι Δωρικός, πλὴν σύμμικτος καὶ τῆς μεταγενεστέρας ἐποχῆς· ἤγουν ἔχουσι μὲν τὸ κιονόκρανον Δωρικόν, μετὰ δύο μόνον κύκλων (annuli) περὶ τὸν ἐχῖνον, ἵστανται δὲ ἐπὶ βάσεως Ἀττικουργοῦς, καὶ ὁ σκάπος ἢ στῦλος, συγκείμενος εἰς ἑκάτερον κίονα ἐκ δύο κυλίνδρων, χωρὶς τῆς βάσεως καὶ τοῦ κιονοκράνου, εἶναι ἀρράβδωτος. — Τὸ μεταξὺ τῶν

---

20) Τὸ στάδιον πρὸς ἑκατὸν ὀργυιὰς ἢ ἑξακοσίους πόδας Ἑλληνικούς. Ἡρόδοτ. 2, 124. 129 *A. Gell. Noct. Att.* 1, 1. Ὀκτὼ δὲ στάδια ἀποτελοῦσιν ἓν μίλιον (M. passus). Στράβ. 7, Σελ. 116 Τχν. « Λογιζομένῳ, ὡς οἱ πολλοί, τὸ μίλιον ὀκταστάδιον. » Τὸ δὲ Ῥωμαϊκὸν μίλιον εἶναι τὸ νῦν ἔτι κοινῶς καλούμενον μίλι.

21) Ἐκ τῶν νεωτέρων περιηγητῶν ὁ Τουρνεφόρτιος ἦλθε μὲν εἰς Σίφνον, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι δὲν ἐπροχώρησε μέχρι τῆς παλαιᾶς πόλεως, διότι οὐδεμίαν παρατήρησιν κάμνει περὶ τῶν ἀρχαιοτήτων αὐτῆς. — Ὁ Κόμης Πάσχ δὶ Κρίενεν (breve descrizione dell' Arcipelago, del Conte Pasch di Krienen, in Livorno 1773. 8) εἶναι ὁ πρῶτος καὶ μόνος, ὅστις ἀναφέρει τὸν ναόν, χωρὶς ὅμως νὰ τὸν περιγράψῃ ἀκριβέστερα· οὐδὲ κἂν τὰς ἐπιγραφὰς ἀντέγραψε, διότι ἦσαν κεχρισμέναι. Ἤκουσε μόνον, λέγει, ἀπὸ τὸν τότε Ἐπίσκοπον Σίφνου, ὅτι ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν ἐξάγεται, ὅτι τὸ ἱερὸν ᾠκοδομήθη 700 ἔτη Π. Χ. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ βιβλίον εἶναι δυσεύρετον, ἀντιγράφω ὅλον τὸ χωρίον (l. c. p. 29): « Verso Ponente-Maestro osservasi anche un antico Tempio dai Gentili eretto a cui dassi il nome di Episcopia, il quale serve al presente di Chiesa, degna d'ammirarsi, poichè oltre la magnificenza antica che vi si scorge, ed i luoghi che ha sopra terra, ha pure un sotterraneo cogli stessi appartamenti. Nelle muraglie sopra terra osservansi due gran pietre di marmo con caratteri che non possonsi leggere, per essere state dai Calojeri reiteratamente con calce imbiancate insieme colle muraglie medesime, e così offuscate quelle inscrizioni; ma il Vescovo di Sifanto m'asserì, che anni sono (forse prima che fossero imbiancate) vi si rilevava, che quel Tempio fu edificato settecento anni avanti Gesù Cristo. » Περὶ δὲ τοῦ ὑπογείου οἰκήματος ὑποκάτω τοῦ ναοῦ ἠκούσαμεν καὶ ἡμεῖς τὰ αὐτὰ παρὰ τῶν ἐντοπίων· ἀλλὰ δὲν ἐδυνήθημεν νὰ εἰσέλθωμεν εἰς αὐτό, διότι ἡ εἴσοδος ἦν κλειστή, καὶ ἀμφιβάλλομεν, ἂν καὶ ὁ Κόμης τὸ εἶδεν ἰδίοις ὀφθαλμοῖς. — Ὁ Γάλλος Γουφφιέρος (Choiseul-Gouffier, Voy. Pittor. I, p. 17) δὲν κατώρθωσε κἂν νὰ ἴδῃ τὴν σημερινὴν πόλιν τῆς Σίφνου· διότι οἱ κάτοικοι, νομίσαντες τοὺς περὶ αὐτὸν πειρατάς, τὸν ἀπέκρουσαν εἰς τὴν πρώτην ἀπόβασίν του. Ἐκ δὲ τῶν Ἄγγλων περιηγητῶν, καθ' ὅσον γνωρίζω, κἀνεὶς δὲν ἐπεσκέφθη τὴν Σίφνον, ἢ τοὐλάχιστον δὲν ἐμελεῖ περὶ τῶν ἀρχαιοτήτων της· ὥστε ὁ ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος ἔμεινε μέχρι τοῦδε σχεδὸν ἄγνωστος.

22) Ναὸς ἐν παραστάσι (Templum in antis) ὀνομάζεται ναὸς χωρὶς προστάδα ἢ περιστύλιον, ἔχων μόνον δύο κίονας μεταξὺ τῶν παραστάδων (φλιῶν ἢ ὀρθοστατῶν Λατιν. antæ), εἰς τὰς ὁποίας λήγουσιν οἱ προμήκεις τοῖχοι τοῦ σηκοῦ (*Vitruv. de Architect.* 3, *c.* 1). Ἴδε τὸ ἐπισυνημμένον διάγραμμα τοῦ ναοῦ.

23) Οἱ Ἑλληνικοὶ ναοὶ εἶχον συνήθως τὴν εἴσοδον ἐξ Ἀνατολῶν· καθὼς ὁ Παρθενών, ὁ ναὸς τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς καὶ ὁ τῆς Ἀπτέρου Νίκης κατὰ τὴν Ἀκρόπολιν Ἀθηνῶν· τὸ Θησεῖον, πρὶν μεταβληθῇ εἰς ἐκκλησίαν· οἱ ἐν Ἐλευσῖνι, ἐν Ῥαμνοῦντι καὶ ἐν Σουνίῳ ναοί· οἱ ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ ἐν Νεμέᾳ ναοὶ τοῦ Διός· ὁ ἐν Καρθαίᾳ τῆς Κέω ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅστις ἦτον καὶ αὐτὸς ναὸς ἐν παραστάσιν (Ἴδε *Brœndsted, Voy.* I, *p.* 23)· οἱ κατὰ τὴν Σικελίαν καὶ μικρὰν Ἀσίαν ναοί, κ. λ. Ὁ ἐν Σίφνῳ ναὸς παρέχεται τὴν μόνην γνωστὴν ἐξαίρεσιν ἐντὸς τῆς νῦν Ἑλλάδος. Συμφωνεῖ λοιπὸν μὲ τὸν κανόνα τοῦ Βιτρουβίου, ὅστις θέλει (*de Arch.* 4, 5, 1) νὰ ἦναι ἡ εἴσοδος ἐκ δυσμῶν.

κιόνων καὶ τῶν παραστάδων διάστημα διῳκοδομήθη ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν, καὶ ἡ θύρα τῆς σημερινῆς ἐκκλησίας εἶναι μεταξὺ τῶν κιόνων.

Διὰ ταύτης τῆς εἰσόδου εἰσερχόμεθα εἰς πρόναον ἔχοντα πλάτος μὲν 5, 90, μῆκος δὲ 2, 5 μέτρων Γαλλ. Ἡ ὀροφὴ τοῦ προνάου ἀνέχεται ἀπὸ δύο λιθίνας δοκούς, διατεινούσας ἀπὸ τοῦ καθύπερθεν τῶν κιόνων ἐπιστυλίου ἐπὶ τὸν μεταξὺ τοῦ προνάου καὶ τοῦ σηκοῦ διάτοιχον, ἐφ' ὧν ἐπιβέβληνται λεπταὶ καὶ λεῖαι σανίδες μαρμάριναι, ἀντὶ τῶν εἰς πολυτελέστερα οἰκοδομήματα συνειθιζομένων καλυμμάτων (φατνωμάτων). Ἐκ τῶν οὕτω σχηματιζομένων τριῶν μερίδων (compartiments) τῆς ὀροφῆς αἱ μὲν δύο σώζονται ἀνέπαφοι· ἡ δὲ τρίτη ἡ πρὸς βορέαν ἠνοίχθη, καὶ εἰς αὐτὴν προσερείσθη κλίμαξ ξυλίνη, δι' ἧς ἀναβαίνουσιν ἐπὶ τὸν ὄροφον τῆς ἐκκλησίας. Τὸ εἰρημένον διάτοιχον ἔχει πάχος 0, 52 μ. Γαλλ. κατὰ δὲ τὸ μέσον αὐτοῦ εἶναι θύρα, 1, 74 μέτρων τὸ πλάτος, ἥτις εἰσάγει εἰς τὸν σηκόν, ἢ τὸν κυρίως λεγόμενον ναὸν (cella). Εἰς τὸν σηκὸν τοῦτον δὲν μένει λοιπὸν ἐσωτερικὸν μῆκος εἰμὴ 6, 76 μ. Γαλλ. τὸ δὲ πλάτος εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ τοῦ προνάου. Ἐπὶ δὲ τῆς φλιᾶς τῆς θύρας, ἐν δεξιᾷ εἰσερχομένων, ἐγκεχάρακται ἡ ἐπιγραφὴ ἀρ. 2.

Οἱ λοιποὶ τρεῖς τοῖχοι τοῦ ναοῦ ᾠκοδόμηνται μόνον ἐκ λίθων λογάδων, τοῦ ἐγχωρίου κυανοῦ μαρμάρου, καὶ διαφόρου μεγέθους καὶ σχήματος, καθὼς καὶ τὰ λείψανα τοῦ ἐν Ἀνάφῃ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Πυθίου καὶ τῆς Σωτείρας Ἀρτέμιδος· ἀλλὰ οἱ λίθοι οὗτοι εἶναι συνηρμοσμένοι μὲ μεγάλην ἐπιτηδειότητα, αἱ δὲ πρὸς Δυσμὰς δύο παραστάδες, καὶ αἱ πρὸς Ἀνατολὰς δύο γωνίαι σύγκεινται, πρὸς περισσοτέραν στερεότητα, ἐκ λίθων τρανωτέρων καὶ ἐγγωνίων. Τὰ ὑπὲρ τῶν κιόνων ἐπιστύλια ἐξακολουθοῦσιν, ὡς ἐπικρανίτιδες 24) τῶν τοίχων, πέριξ ὅλου τοῦ ναοῦ· ἐπ' αὐτῶν πάλιν κεῖται ἡ ζωφόρος, ἥτις ὅμως ἀντὶ ζῳδίων ἔχει μόνον ἀρχιτεκτονικὰ ἄρθρα, καὶ ταῦτα ἁπλᾶ· τὴν δὲ ζωφόρον σκεπάζει ὀλόγυρα γείσσωμα Κορινθιακόν, ἐξέχον 0,20 περίπου μ. Γαλλ. Τὸ δὲ ὑπεράνω τούτου ἦτον ὁ ὄροφος ἤγουν ἡ στέγη, πλὴν δὲν σώζεται πλέον, ἐκτὸς τῆς πρὸς χειμερινὰς Ἀνατολὰς γωνίας τοῦ ἀετοῦ· ἀλλ' ἀντ' αὐτῆς ὁ ναός, μεταβληθεὶς εἰς Χριστιανικὴν ἐκκλησίαν, ἐκαμαρώθη μὲ θόλον κατὰ τὸν τρόπον τῶν Βυζαντινῶν ἐκκλησιῶν, καὶ ἐστολίσθη πρὸς τούτοις μὲ κωδωνοστάσιον, ὑπεράνω τῆς σημερινῆς θύρας. Ἐκτὸς δὲ τῆς μεταβολῆς ταύτης ἐκτίσθη, κατὰ τὸ μέσον τοῦ πρὸς Ἀνατολὰς τοίχου, καὶ τὸ ἡμικύκλιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ ὁ πρὸς Νότον τοῖχος, διὰ τὸ τῇδε ὑψηλὸν τοῦ κρηπιδώματος, ἐφ' οὗ ἵσταται ὁ ναός, ὑπεστηρίχθη ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν δι' ἀντηρίδων. Τέλος, φαίνονται πρὸ τῆς εἰσόδου πρὸς Δυσμὰς τρεῖς βαθμίδες, δι' ὧν ἀνέβαινον ἐπὶ τὸν ναόν· τὸ δὲ ἑκατέρωθεν μῆκος αὐτῶν δὲν δύναται πλέον νὰ προσδιορισθῇ ἀκριβῶς.

Αὕτη εἶναι, ὦ φίλοι συστρατιῶται, ἡ σύντομος περιγραφὴ τοῦ ναοῦ καὶ ἡ καταμέτρησίς του, καθόσον ἠδυνήθην νὰ τὴν κάμω ἐκ τοῦ προχείρου. Ἐν τοσούτῳ βλέπετε καὶ ἐκ τῆς περιγραφῆς, καὶ ἐκ τοῦ ἐπισυνημμένου διαγράμματος, 25) ὅτι τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο δὲν εἶναι τοῦ καθαροῦ Δωρικοῦ κόσμου, οὐδὲ τῆς λαμπροτέρας ἐποχῆς τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης, ἀλλὰ ὅτι μᾶλλον φέρει ἐκεῖνον τὸν χαρακτῆρα, τὸν ὁποῖον συνήθως ὀνομάζομεν Ῥωμαϊκόν. Περὶ τούτου δὲ θέλω εἰπεῖν πάλιν παρακάτω εἰς τὴν ἐξήγησιν τῆς ἐπιγραφῆς, δι' ἧς μανθάνομεν ὅτι ἔχομεν ἐνταῦθα *ἱερὸν τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος*. Ἐνταῦθα δὲ ἔχω μόνον νὰ προσθέσω εἰσέτι, ὅτι πλησίον τῆς Ἐπισκοπῆς εὑρίσκονται δύο *προτομαὶ* ἐκ λευκοῦ λίθου, πλὴν φαύλης ἐργασίας· ἡ μέν, ἀνδρός, εἰς ἀγρὸν πρὸς Νότον τοῦ ἱεροῦ· ἡ δὲ γυναικός, ἐπὶ τοῦ τοίχου τῆς αὐλῆς πρὸς Δυσμάς.

Τρεῖς ἕως πέντε σταδίους πρὸς δυσμὰς τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος κεῖνται τὰ *ἐρείπια τῆς παλαιᾶς πόλεως*

24) Ἡ λέξις ἐπικρανῖτις εὑρίσκεται, εἰς τὴν σημασίαν ταύτην, εἰς τὴν περὶ τοῦ Ἐρεχθείου ἐπιγραφήν, *C. I. G.* 1, *n.* 160, *p.* 274.

25) Ἰδὲ τὸν πίνακα Α. Τὸ μὲν γείσσωμα καὶ τὴν ζωφόρον ἐμέτρησα προκύπτων ἐκ τοῦ ἄνωθεν τοῦ ὀρόφου· τὸ δὲ ὕψος μέχρι τοῦ γεισσώματος ἐντὸς τοῦ προνάου, διὰ τῆς ἐπὶ τὸν ὄροφον ἀναγούσης κλίμακος. Μόνην τὴν διάμετρον καὶ τὴν κεφαλὴν τῶν κιόνων, τὸ ἐπίκρανον τῶν ὀρθοστατῶν, τὴν γωνίαν τοῦ ἀετοῦ, τὸ ὕψος τῆς θύρας καὶ ἄλλα τινὰ μέρη δὲν ἠδυνήθην νὰ μετρήσω ἀκριβῶς.

Σικίνου, ἐπὶ ὄρους ὑψηλοῦ καὶ ἀποκρήμνου, τὰ ὁποῖα ὅμως δὲν ἔχουσιν οὐδὲν ἐξόχως περίεργον. Σώζονται μόνον τινὰ λείψανα τοῦ τείχους· δύο ἢ τρεῖς αἱμασιαὶ καλῶς ᾠκοδομημέναι ἐκ μεγάλων λίθων· τοῖχοι τινὲς ἀσβεστόκτιστοι· φρέατα πολλά· μεταξὺ τούτων ὅλων λίθοι, μάρμαρα καὶ κίονες διεσπαρμένοι, καὶ πάμπολλα τρίμματα κεραμίδων καὶ πηλίνων ἀγγείων. Κατὰ τὴν νότιον πλευρὰν τῆς πόλεως εἶναι μέρος τι τεχνικῶς ἐξωμαλισμένον, ὅπου φαίνεται ὅτι ἵστατο ναὸς ἢ ἄλλο μέγα οἰκοδόμημα· καὶ ἐπὶ τῆς ὀξείας ἄκρας τοῦ ὄρους κεῖται ἐκκλησίδιον τῆς ἁγίας Μαρίνης, εἰς τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται ἡ ἐπιγραφὴ ἀρ. 3. Ἐπὶ δὲ τῆς πρὸς νότον καὶ πρὸς τὸν αἰγιαλὸν τετραμμένης πλευρᾶς τοῦ ὄρους εἶναι τὸ παλαιὸν νεκροταφεῖον, ὅπου οἱ γεωργοὶ συχνάκις ἐξορύττουσι μνήματα, καὶ εἰς αὐτὰ εὑρίσκουσι πήλινα ἀγγεῖα· ἀλλὰ δὲν ἐνθυμοῦνται κἀνὲν ἐζωγραφισμένον. Ἐνταῦθα εὑρέθη καὶ ἡ ἐπιγραφὴ ἀρ. 4.

Διηγοῦνται οἱ Σικινῆται, ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ πρὸς Ἴον τετραμμένου ἀκρωτηρίου, καλουμένου δὲ *Μάλτα*, σώζονται ἐρείπια ἀρχαίας τινὸς πόλεως. Δὲν εἶναι ὅμως πιθανόν, ὅτι εἶναι καὶ αὐτὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἐποχῆς· διότι ὁ Σκύλαξ (εἰς τὸ ἄνω ἀναφερθὲν χωρίον αὐτοῦ) δὲν γνωρίζει εἰς Σίκινον εἰμὴ μίαν μόνον πόλιν. Μολοντοῦτο ἐνδέχεται, μετὰ τὸν Σκύλακα (ὅστις ἔζησεν ἤδη περὶ τὰ Πελοποννησιακά, 430 π. Χρ.) νὰ ὑπῆρξαν, ἴσως καθ᾽ ἣν ἐποχὴν αἱ νῆσοι διὰ τοῦ πλουσίου ἐμπορίου τῆς Δήλου ἤκμαζον μεγάλως 26), καὶ δύο πολίσματα εἰς Σίκινον· ὅθεν τὸ πρᾶγμα εἶναι ἄξιον νὰ ἐρευνηθῇ.

---

26) Μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κορίνθου, περὶ τὰ τέλη τοῦ δευτέρου καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ πρώτου αἰῶνος π. Χρ. Στράβ. 10, σελ. 388 Τχν.

3.

Ἐπιγραφαί. — Πολίτευμα. — Λατρευόμενοι θεοί.

Ἐκ τῶν ἑξῆς ἐπιγραφῶν τῆς Σικίνου ἡ μὲν πρώτη, τρίτη, τετάρτη καὶ πέμπτη εἶναι ἀνέκδοτοι· ἡ δὲ δευτέρα ἦτον ἤδη γνωστή.

1. Ἐπὶ στήλης μαρμαρίνης, κειμένης εἰς τὴν αὐλὴν τῆς ἐπισκοπῆς. Τὰ στοιχεῖα ἀσαφῆ καὶ δυσανάγνωστα ὡς ἐφθαρμένου τοῦ λίθου ὑπὸ τῆς πολυκαιρίας.

— — — — — —

ἀγ]αθ[ὸς περὶ τὴμ π]όλιν [τὴν
Σικινη[τ]ῶν, δ[εδό]χθαι τῇ β[ου-
λῇ καὶ τῷ δήμῳ, πρόξενον
εἶν]αι Αἰσχύλον Σωσιμάχου
. . . ιον τῆς πόλεως τῆς Σικι[νη-
τῶν] καὶ αὐτὸν καὶ ἐκγόνους
με]τὰ τῶν ὑπαρχόντων προ-
ξένων· εἶναι δὲ αὐτῷ καὶ
ἐ]κγόνοις [καὶ ἐν εἰρήνῃ καὶ
ἐ]μ πολέμ[ῳ καὶ κατὰ γῆν καὶ
ἐς σύλῳ [ἀσφά]λ[ε]ιαν καὶ πρό[σ-
ο[δ]ον [πρὸς] τὴν βουλὴν καὶ
τὸν δῆμον, ἐάν του δέων-
ται, πρώτοις μετὰ τὰ ἱερά·
τόδε δὲ ἀναγράψαι [τὸ ψή-
φ]ισμα ἐς στήλῃ λιθίνῃ
καὶ στ[ῆσα]ι εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ
Ἀπόλλωνος τοῦ Πυθίου ἐπι-
μεληθῆναι τοὺς Ἄρχοντας
τοὺς περὶ Καλλίνικον· [τὸ δὲ ἀνά-
λωμα δοῦναι τοὺς πράκτορας
τοὺς περὶ Πασικράτην.
Τῆς ἀναγραφῆς ἐπεμελή[θη
Καλλίνικος Ἄρχων.

Ἡ ἀρχὴ τοῦ ψηφίσματος λείπει· συμπληροῦται δὲ, ὡς ἐν παραδείγματι, οὕτω πως·

[«Θεοὶ τύχην ἀγαθήν. Ἔδοξε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ· ὁ δεῖνα εἶπεν· Ἐπειδὴ Αἰσχύλος Σωσιμάχου . . . ιος » διατελεῖ εὔνους ὢν καὶ ἀνὴρ ἀγαθὸς περὶ κ. τ. ἑ.]

Ἡ ἐποχὴ τοῦ ψηφίσματος δύναται μόνον νὰ προσδιορισθῇ ἐξ εἰκασίας· κατὰ δὲ τὰ εἰς αὐτὸ ἐμπεριεχόμενα τεκμήρια καὶ παλαιογραφικὰ (τὸ σχῆμα τῶν στοιχείων Θ, Μ, Ξ, Π, Ε καὶ ἄλλα), καὶ ὀρθογραφικὰ (στ. 10: *ἐμ* πολέμῳ· στ. 11: *ἐσ* σύλῳ· στ. 16: *ἐσ* στήλῃ) γίνεται πιθανὸν ὅτι δὲν εἶναι μεταγενέστερον τῆς τῶν Ἀχαιῶν συμμαχίας, ἤγουν τοῦ τρίτου ἢ δευτέρου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος. Ἄς ἴδωμεν ἤδη περὶ τῶν καθ' ἕκαστα.

Στ. 2. *Σικινητῶν.* Ὁ Στέφανος (ἰδ. σημ. 7) γράφει *Σίκηνος* καὶ *Σικηνίτης*· ἐκ δὲ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης καὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀθήνησιν Ἀκρόπολιν ἐπιγραφῶν βλέπομεν, ὅτι ἡ ὀρθὴ γραφὴ εἶναι *Σίκινος* καὶ Σικινήτης.

Στ. 5. Κατὰ δυστυχίαν εἶναι ἀφανῆ τὰ τρία πρῶτα στοιχεῖα τοῦ ἐθνικοῦ ὀνόματος τοῦ νέου προξένου Αἰσχύλου. Πιθανὸν ὅμως ὅτι ὑπῆρξε καὶ αὐτὸς νησιώτης, οἷον [Τήν]ιος, [Δήλ]ιος, [Σύρ]ιος, [Νάξ]ιος, [Πάρ]ιος, [Μήλ]ιος.

Στ. 7. *Μετὰ τῶν ὑπαρχόντων προξένων,* διότι ἡ Σίκινος εἶχε καὶ εἰς ἄλλους τόπους ἰδίους της προξένους, καθὼς π. χ. καὶ ἡ Ἀνάφη.

Οἱ στ. 9—11 εἶναι εἰς τὸν λίθον πολλὰ δυσανάγνωστοι. Τὰ δὲ συμπληρώματα, ἐπειδὴ ἐκπληροῦσιν ὡς ἔγγιστα τὸν ἀπαιτούμενον ἀριθμὸν γραμμάτων, εἶναι ἱκανῶς βέβαια. Ὁ συνηθέστερος τύπος εἶναι· « *καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης οὔσης, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν.* » Ἀντὶ τοῦ « *καὶ κατὰ θάλατταν* »· τὸ ἀνὰ χεῖρας ψήφισμα λέγει· « *καὶ ἰσ σύλω.* » Καὶ πρῶτον μὲν τὸ ἐς, καθὼς παρακάτω στ. 16: *ἐσ στήλη*, εἶναι ἀντὶ τοῦ ἐν, δι' ἀφομοιώσεως τοῦ Ν ἔμπροσθεν τοῦ Σ, καθὼς γίνεται καὶ εἰς τὰς Ἀττικὰς καὶ ἄλλας ἐπιγραφάς. Τὸ δὲ *σῦλον* εἶναι τὸ αὐτὸ τῷ *σύλη* ἢ *σύλα*, τουτέστιν ἐχθροπραξία, κυρίως κατὰ θάλασσαν· ἰδίως δὲ ἡ παρά τινος πόλεως, ἐν καιρῷ πολέμου, εἰς ἰδιώτας διδομένη ἄδεια πειρατείας ἢ καταδρομῆς (*ἰδ. Ἁρποκρ. ἐ. λ. σύλας. Δημοσθ. κατὰ Λακρίτου σ.* 927. 931. *Ὁ αὐτ. περὶ Στεφ. τῆς τριηραρχίας σ.* 1232.) ὥστε ἡ φράσις *ἐν σύλῳ* ἰσοδυναμεῖ μὲ *πολέμου κατὰ θάλατταν ὄντος*.

Τὰ ἑπόμενα δὲν χρήζουσιν ἐξηγήσεως. Μόνον εἰς τοὺς στ. 15—20 ἡ σύνταξις δὲν προχωρεῖ τόσον καλῶς· διότι εἶναι σκληρὸν νὰ ἐξαρτῶνται τὰ δύο ἀπαρέμφατα *ἀναγράψαι* καὶ *στῆσαι* ἀπὸ τὸ τρίτον ἀπαρέμφατον *ἐπιμεληθῆναι.* Ὁ συγγράψας τὸ ψήφισμα (ἢ κἂν ὁ λιθοξόος) φαίνεται ὅτι ἐσύγχυσε δύο συντάξεις, συνειθιζομένας καὶ τὰς δύο εἰς ἄλλα ψηφίσματα· ἢ « ἀναγράψαι δὲ τοὺς ἄρχοντας τόδε τὸ ψήφισμα καὶ στῆσαι κ. τ. ἑ. », ἢ « τῆς δὲ ἀναγραφῆς τοῦ ψηφίσματος —— ἐπιμεληθῆναι τοὺς ἄρχοντας. » Πλὴν τοιαῦτα, καὶ ἔτι χείρονα ἀνακόλουθα εὑρίσκονται συχνῶς εἰς ἐπιγραφάς.

Ἐκ δὲ τοῦ 17 καὶ 18 στ. μανθάνομεν, ὅτι τὸ ἱερόν, περὶ οὗ ἐν τοῖς ἄνω διεξήλθομεν, ἦτον ἱερὸν *τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Πυθίου.* Ὁ Ἀπόλλων ἦτον ἐξαιρέτως ὁ θεὸς τῶν νήσων· ὄχι μόνον ὡς Δήλιος, διότι ἐγεννήθη εἰς Δῆλον, ὅπου οἱ νησιῶται ἦγον καθ' ἕκαστον ἔαρ τὴν ἑορτήν του 27)· ἀλλὰ καὶ τοῦ Πυθίου θεοῦ ἡ λατρεία (μολονότι ἄλλοι νομίζουσιν ἄλλως), ἦλθεν εἰς τὰς νήσους μὲ τοὺς οἰκήτορας ἐξ Ἀθηνῶν, ὅπου τὸ Πύθιον ἦν ἓν τῶν ἀρχαιοτέρων ἱερῶν 28), καὶ ὁ Πατρῷος Ἀπόλλων, ὁ αὐτὸς τῷ Πυθίῳ, ἐθεωρεῖτο ὡς ἀρχηγέτης τῆς Ἰωνικῆς φυλῆς 29). Διὰ ταῦτα εὑρίσκομεν ἱερὰ τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος, ὄχι μόνον εἰς Κέων 30),

---

27) Διον. Περιηγ. 525 κ. ἑ. Ὅμ. Ὕμν. εἰς Ἀπόλλ. 146. κ. ἑ. Θουκ. 3, 104. Ὁ Δήλιος Ἀπόλλων εἶχεν ἱερὰ εἰς Νάξον (τὸ Δήλιον πλησίον τῆς πόλεως· Παρθέν. Ἐρωτ. 9)· εἰς Πάρον κατὰ τὴν ἑξῆς (εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας Μεσοσπορτίσσης) ἐπιγραφήν·

ΟΡΟΣΧΩΡΙΟ
ΙΕΡΟΑΠΟΛΛΩ
ΝΟΣΔΗΛΙΟ

εἰς Ῥήνειαν (Ὅμ. Ὕμν. εἰς Ἀπόλλ. 44), κ. ἑ.

28) Περὶ τοῦ Ἀθήνῃσι Πυθίου Θουκ. 2, 15. Στράβ. 9, σελ. 253 Τχν. Ἀνεκαινίσθη δέ, ἐν μέρει τοὐλάχιστον, παρὰ τοῦ Πεισιστράτου Θουκ. 6, 54. Σουίδ. ἐ. λ. ἐν Πυθίῳ χρεῖττον κ. ἑ.

29) Πατρῷος ἐκλήθη ὁ Πύθιος Ἀπόλλων παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις, ὡς πατὴρ τοῦ Ἴωνος. ἰδ. Πλάτ. Εὐθυδ. σελ. 302. C. μετὰ τοῦ Σχολ. Ὁ αὐτ. π. Πολιτ. 4, σελ. 427. Δημοσθ. π. Στεφ. σελ. 274. Ὁ δὲ Ἔφορος παρὰ Στράβ. 9, σελ. 282 Τχν. θέλει ὅτι ὁ Ἀπόλλων ἐξ Ἀθηνῶν ἦλθεν εἰς Δελφούς.

30) Τὸ ἐν Καρθαίᾳ ἱερὸν ἦτον ἱερὸν ὄχι τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἀρισταίου, καθὼς ἐνόμισεν ὁ Βρένδστεδ (*Voy. I. p.* 17. 95), ἀλλὰ τοῦ Πυθίου, καθὼς ἀποδεικνύει ὁ Ἀντωνῖνος Λιβεράλιος, Μεταμόρφ. 1, 1, ὅπου μνημονεύονται Πύθια παρὰ τὸν βωμὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Καρθαίᾳ· παράβ. καὶ *Müller, Dorier, I, S.* 203, καὶ Σουίδ. ἐ. λ. ταῦτά σοι καὶ Πύθια καὶ Δήλια). Ὁ δὲ Βρένδστεδ ἠπατήθη ἐκ τῆς σφαλμένης ἀναγνώσεως τῆς ἑξῆς ἐπιγραφῆς (C. J. G. II, 2364), κειμένης εἰς τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ·

Ἴον 31), Ἀμοργὸν 32), Σίφνον 33), ἀλλὰ πιθανώτατον εἶναι, ὅτι ἐτιμᾶτο καὶ ἐλατρεύετο ὁ Πύθιος καὶ εἰς τὰς πλείστας τῶν ἄλλων νήσων.

Εἰς τὸν στ. 20 ἔχομεν *τοὺς ἄρχοντας τοὺς περὶ Καλλίνικον*, καὶ στ. 21 *τοὺς πράκτορας τοὺς περὶ Πασικράτην* (διότι *Πρασικράτην* εἶναι σφάλμα τοῦ λιθοξόου). Ἀμφίβολον μένει, ἂν πρέπῃ νὰ ἐννοήσωμεν πλείονας ἄρχοντας (π. χ. τρεῖς) καὶ πλείονας πράκτορας, ἢ ἂν ἦναι μόνον τὸ γνωστὸν εἶδος περιφράσεως. Ἐν τοσούτῳ λαμβάνομεν ἐκ ταύτης τῆς ἐπιγραφῆς καὶ τῶν ὑπ' ἀρ. 3 καὶ 5 ἰδέαν τινὰ τοῦ πολιτεύματος καὶ τῆς διοικήσεως τῆς Σικίνου. Εἶχε δηλαδὴ *βουλὴν* καὶ *δῆμον*· ἡ ἐπώνυμος ἀρχὴ ἦτον, καθὼς εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἄλλα μέρη, ὁ *ἄρχων* (ἢ ὅπου ἦσαν πλείονες, ὁ πρῶτος τῶν ἀρχόντων)· ἡ δημόσιος οἰκονομία ἦτον εἰς χεῖρας ἑνὸς ἢ πλειόνων *πρακτόρων* 35)· τὰ περὶ τὴν ἀγορὰν διοικοῦντο ἀπὸ ἕνα *ἀγορανόμον* (Ἐπιγρ. 5). Τὴν δὲ ἐπιμέλειαν τῆς ἀναγραφῆς τοῦ ψηφίσματος, ἥτις εἰς τὰ Ἀττικὰ ψηφίσματα συνήθως ἀνατίθεται εἰς τὸν γραμματέα τῆς βουλῆς, ἀναδέχεται ἐνταῦθα ὁ ἐπώνυμος ἄρχων.

Ὁ τύπος οὖν οὗτος τοῦ τῶν Σικινητῶν πολιτεύματος, οἷος ἐμφαίνεται εἰς τὴν παροῦσαν ἐπιγραφὴν, συμφωνεῖ πάλιν μετὰ τῆς ἄνω ἐκφρασθείσης γνώμης, ὅτι τὸ ψήφισμα εἶναι ἀρχαιότερον τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐπικρατείας. Ἐπειδὴ δὲ εἰς αὐτὸ ἀναφέρεται ἤδη τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, ἕπεται νὰ ἦναι καὶ τοῦτο τῆς εἰρημένης ἐποχῆς προγενέστερον. Ἡ Ἑλληνικὴ τέχνη εἶχεν ἀρχίσει, καὶ πρὸ τῆς μετὰ τῶν Ῥωμαίων ἐπιμιξίας, νὰ καταβαίνῃ ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν της ἀκμὴν, νὰ κλίνῃ ἐπὶ τὸ χεῖρον, νὰ παραιτῆται ἀπὸ τὴν πρώτην καθαρότητα τῶν τριῶν τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς κόσμων, καὶ νὰ ἐντρυφᾷ (μάλιστα διὰ τῆς τῶν βασιλέων τῆς Συρίας, τῆς Αἰγύπτου, τοῦ Περγάμου καὶ ἄλλων πολυτελείας) εἰς τὴν σύμμιξιν ἐκείνων τῶν ἐξ ἀρχῆς τόσον αὐστηρῶς διακεκριμένων κόσμων ἢ τάξεων. Τεκμήρια ἔστωσαν, ἐκτὸς τῶν βίβλων τοῦ Βιτρουβίου, τὰ ἐρείπια τῆς Δήλου καὶ τὸ Ἀθήνησιν ὡρολόγιον τοῦ Ἀνδρονίκου.

2. Ἡ δευτέρα αὕτη ἐπιγραφὴ, εἰς χαρακτῆρας τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς, ἴσως τοῦ δευτέρου Μ. Χρ. αἰῶνος, εὑρίσκεται ἐγκεχαραγμένη, καθὼς προείρηται, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς φλιᾶς τοῦ θυρώματος τοῦ σηκοῦ· ἐξεδόθη δὲ ἤδη εἰς τὸ C. J. G. II, 2447, » ex schedis Kœlerianis »· τὰ δὲ ἀντίγραφα τοῦ Κοιλέρου προέρχονται, ὡς ἐπὶ τὸ

ΚΤΗΣΙΑΣΕΥΚΤΗΜΟΝΟΣΑΝΕΘ[ΗΚΕ
ΤΩΙΑΠΟΛΛΩΝΙΔΕΚΑΤΗΝ

ὅπου αὐτὸς ἀναγινώσκει ΑΡΙΣΤΑΙΩΙ, ἐν ᾧ ὁ λίθος σαφέστατα παρέχεται ΔΕΚΑΤΗΝ. Παρατηρητέον προσέτι, ὅτι, ἐπειδὴ τὸ ΑΠΟΛΛΩΝΙ ἔχει τὸ ἄρθρον, ἔπρεπε νὰ ἐπαναληφθῇ τὸ ἄρθρον καὶ πρὸ τοῦ ΑΡΙΣΤΑΙΩΙ.

31) Εἰς Ἴον κατὰ τρεῖς ἐπιγραφὰς, σωζομένας εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κ. Κορτέσσου.

32) Εἰς Ἀμοργὸν κατά τινα ἐπιγραφὴν, κειμένην εἰς τὰ ἐρείπια τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Πυθίου, πρὸς τῷ λιμένι τῆς Μινώας ἢ Μινώης (καθὼς γράφουσιν αἱ ἐπιγραφαί)· εἰς ἣν μνημονεύονται οἱ χορευταὶ τῶν περὶ τὸν Πύθιον Ἀπόλλωνα κορδάκων.

33) Εἰς Σίφνον, ἐπειδὴ μία πόλις αὐτῆς ἐκαλεῖτο Ἀπολλωνία (Στεφ. ἐ. λ. Ἀπολλ.), καὶ ἐπειδὴ οἱ Σίφνιοι ἦσαν ὑποτελεῖς φόρου ἐκ τῶν χρυσείων μεταλλείων τῆς νήσου πρὸς τὸν ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνα (Ἡρόδ. 3, 57. Παυσαν. 10, 11, 2). Ὅτι δὲ καὶ ἡ τοῦ Ἀπόλλωνος ἀδελφὴ ἐτιμᾶτο εἰς Σίφνον, μαρτυρεῖ Ἡσύχ. ἐ. λ. « ἐκ βακτηρίας. Ἄρτεμις ἐν Σίφνῳ. » Ἐντεῦθεν ὀνομάζεται ἓν τῶν χωρίων τῆς νήσου ταύτης Ἀρτεμῶνας (Ἀρτεμῶν), τουτέστιν ἱερὸς περίβολος ἢ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος· καθὼς Παρθενὼν σημαίνει τὸν ναὸν τῆς παρθένου Ἀθηνᾶς, Ποσειδεὼν τὸν ἱερὸν τοῦ Ποσειδῶνος μῆνα, καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Μολονότι ἐρείπια τοῦ ναοῦ δι' ὅλου δὲν φαίνονται (ἐπειδὴ τὸ πρὸς δυσμὰς τοῦ Ἀρτεμῶνος ἐρείπιον τὸ καλούμενον Καμπαναριὸ εἶναι πύργος ἀρχαῖος, καὶ ὄχι ναός), μολοντοῦτο δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι πρέπει νὰ σώζωνται εἰς τὸν Ἀρτεμῶνα ὁποιαδήποτε λείψανα, εἴτε γλυπτὰ ἔργα καὶ ἐπιγραφαί· ὅθεν παρακαλοῦνται οἱ φιλόκαλοι Σίφνιοι, νὰ στρέψωσι τὴν προσοχήν των ἐξόχως εἰς τοῦτο τὸ ἀντικείμενον.

34) Περὶ Τήνου συμπεραίνομεν τοῦτο, διότι οἱ Τήνιοι, εἰς κρίσιν γενομένην ἐνώπιον τῆς τῶν Ῥωμαίων βουλῆς ἐπὶ Τιβερίου, αὐτοὶ διεβεβαίουν, ὅτι τὸ παρ' αὐτοῖς ἐπισημότατον ἱερὸν τοῦ Ποσειδῶνος (ἴδ. C. J. G. II, 2329. 2331 κ. ἑ.) ἀφίδρυτο κατὰ μαντεῖον Ἀπόλλωνος (*Tac. Annal.* 3, 63). Ἀρχαίαν δὲ λατρείαν τοῦ Ἀπόλλωνος εἰς Σύρον αἰνίττονται οἱ στίχοι τοῦ Ὁμήρου Ὀδυσσ. 15, 409—11, κ. ἑ.

35) Πράκτορες ὑπῆρχον καὶ εἰς Ἀθήνας. Δημοσθ. πρὸς Μακάρτατον Σελ. 1075. « ἐγγραφόντων οἱ ἄρχοντες . . . . τοῖς » πράκτορσιν, ὃ τῷ δημοσίῳ γίγνεται. »

πλέον, ἀπὸ τὸν πρώην ἐν Ἀθήναις Πρόξενον τῶν Γάλλων Φαυέλιον. Εἶναι δὲ τόσον διεφθαρμένη ὥστε δὲν ἐπιδέχεται ἀσφαλῆ καὶ βεβαίαν δι' εἰκασιῶν συμπλήρωσιν· ὅθεν αὐτὴν ἐπαναλαμβάνομεν ἐνταῦθα μόνον, διότι τὸ ἡμέτερον ἀντίγραφον εἰς ὀλίγα τινὰ διαφέρει ἀπὸ τὸ Κοιλεριανὸν, καὶ διὰ νὰ μὴ παραλείψωμεν κἀνὲν τῶν τῆς Σικίνου ἐπιγραμμάτων.

Τοσοῦτο μόνον ἐξάγεται ἐκ τοῦ ἀποσπάσματος τούτου, ὅτι εἶναι ἔπαινος γυναικός τινος, εἰς μέτρον ἐλεγειακόν· φαίνεται δὲ, ὅτι παρεβάλλετο ἡ ἐπαινουμένη, διὰ τὰ προτερήματά της, μὲ τὰς οὐρανίας Θεάς. Τὸν δεύτερον καὶ τρίτον στίχον συμπληροῦμεν, παραδείγματος χάριν, οὕτω πως·

Ε]ἶδος μὲν παρ[όμοιος ἔφυς Ἥρης] Βασιλείης·
Ἔργα δ' Ἀθηναίης [ποικίλα πόλλ' ἐ]δάης.

Ὁ πέμπτος στίχος σώζεται σχεδὸν ἐντελής·

Τῶν πρόπαλαι κλ[ε]ινῶν κῦδο[ς ἐνεγ]καμένην.

Τὰ δὲ ὑπόλοιπα εἶναι ἀσαφῆ καὶ ἀβέβαια.

3. Βάθρον ἠκρωτηριασμένον εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἁγ. Μαρίνης (ἰδὲ ἀνωτέρω Κεφ. 2).

Κατὰ τὸ γ]εγονὸς ψήφισμα [ὑ]πὸ τῆς
βουλῆς κ]αὶ τοῦ δήμου Ἀρίστων
— — — — τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα
— — — — του ἀρετῆς εἵνεκεν
— — — — — — — —

Ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος ἐψηφίσαντο τὴν ἀνέγερσιν εἰκόνος τῆς γυναικὸς τοῦ Ἀρίστωνος, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐκτελεῖ τὸ ψήφισμα. Οἱ χαρακτῆρες καὶ ὁ τύπος τῆς ἐπιγραφῆς εἶναι τοῦ πρώτου Μ. Χρ. αἰῶνος, καθὼς γίνεται δῆλον ἐκ τῆς συγκρίσεως αὐτῆς πρός τινα ὅμοια ψηφίσματα εἰς Φολέγανδρον, ἐκ τῆς ἐποχῆς τοῦ Τιβερίου (ἰδὲ C. J. G. II. 2442. 2443).—Εἰς τὸν τρίτον στίχον λείπει τὸ πατρωνυμικὸν τοῦ Ἀρίστωνος, καὶ εἰς τὸν τέταρτον τὸ ὄνομα τῆς γυναικός. Μόνον ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἔμεινεν ἡ συλλαβὴ ΤΟΥ. Τὰ δὲ ὑπόλοιπα εἶναι ἀσαφῆ.

4. Βάθρον μικρότατον, εὑρεθὲν περὶ τὰ μνήματα τῆς παλαιᾶς πόλεως· νῦν δὲ παρὰ τῷ Δημ. Σικίνου Ι. Κορτέσσῃ.

Ἐπέαρχος Ἀρμυ[. . . . Διονύσῳ
Σαβα[ζίῳ.

Ἐτιμᾶτο λοιπὸν καὶ ὁ Σαβάζιος Διόνυσος παρὰ τοῖς Σικινήταις.

5. Μικρὸς κίων ἐκ λίθου λευκοῦ αὐτόθι, ὅπου τὸ προηγούμενον ἐπίγραμμα·

Π]ολύτιμος
Ἀριστίωνος
ἀγορανομήσας
Ἑρμῇ.

Ὁ Ἑρμῆς οὗτος, πρὸς τὸν ὁποῖον ὁ ἐξελθὼν τῆς ἀρχῆς ἀγορανόμος ἀνατίθησί τι (ἴσως ἀγαλμάτιον αὐτοῦ τοῦ θεοῦ), εἶναι ἀναμφιβόλως ὁ Ἀγοραῖος. Οὕτω γνωρίζομεν, διὰ βοηθείας τῶν ἐπιγραφῶν τούτων, τρεῖς τῶν ἐν Σικίνῳ τιμωμένων θεῶν· τὸν Πύθιον Ἀπόλλωνα, τὸν Σαβάζιον Διόνυσον, καὶ τὸν Ἀγοραῖον (ἢ Ἐμπολαῖον) Ἑρμῆν.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων, ὦ φίλοι φοιτηταί· προλελόγισται γὰρ ἱκανῶς ἡμῖν, καὶ ἤδη βαδιστέα ἐστὶν ἐπὶ τὸ προκείμενον. Ὅθεν, ἐπικαλούμενοι ὑπὲρ τοῦ Πανεπιστημείου τούτου καὶ τοῦ Θεμελιωτοῦ αὐτοῦ, τοῦ *Σεβαστοῦ* καὶ *Ἀγαπητοῦ* ἡμῶν *Βασιλέως*, τὴν θείαν πρόνοιαν καὶ βοήθειαν, προτρέπομεν ὑμᾶς ἤδη, ἐκ τῶν προκηρυττομένων μαθημάτων νὰ ἐκλέξητε μετ' ὀρθῆς κρίσεως ἕκαστος τὰ εἰς αὐτὸν καὶ τὰς μέχρι τοῦδε ἀποκτηθείσας γνώσεις αὐτοῦ ἁρμόδια, καὶ τὰ ἐκλεχθέντα νὰ ἀκολουθήσητε μετὰ σταθερᾶς ἐπιμελείας, πρὸς δόξαν τοῦ καταστήματος, πρὸς ὠφέλειαν ὑμῶν αὐτῶν καὶ πρὸς μείζονα ἔτι ὠφέλειαν τῆς πατρίδος!

Ἀθήνησι, τῇ 19 Σεπτεμβρίου, 1837.

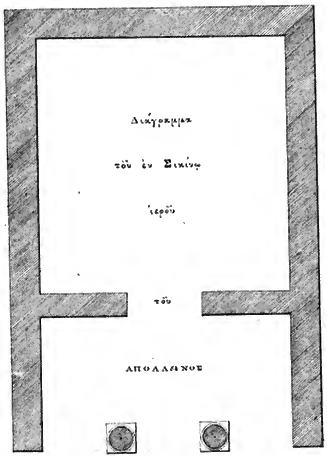
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ τῶν κατὰ τὴν χειμερινὴν ἑξαμηνίαν τοῦ 1837-38 ἔτους

Ὥρα	Θεολογικῆς Σχολῆς.	Δικαστικῆς.	Ἰατρικῆς	Φιλοσοφικῆς.
ὥρα 8. π. μ. / ὥρα 8. π.μ. / ὥρα 8. π .μ.		*Ἐμπορικὸς νόμος*, παρὰ τοῦ Καθηγητοῦ Κ. Γ. Α. Ῥάλλη, τὴν τετάρτην καὶ Σάββατον.	*Μερικὴ Παθολογία καὶ θεραπευτικὴ* παρὰ τοῦ Καθηγητοῦ Κ. Ι. Βούρου, καθ' ἡμέραν.	
ὥρα 9· π. Μ. / ὥρα .9 π. μ. / ὥρα 9, π. μ.			*Χειρουργικὴ Κλινική*, παρὰ τοῦ Καθηγ. Κ. Ερ. Τραΐμπερ, καθ' ἡμέραν.	
ὥρα 10. π. μ. / ὥρα 10. π. μ. / ὥρα 10. π. μ.		*Πολιτικὴ Δικονομία*, παρὰ τοῦ Καθηγητοῦ Κ. Φέδερ, τρίτην, τετάρτην, καὶ παρασκευήν.	*Γενικὴ Νοσολογία, καὶ θεραπευτικὴ* παρὰ τοῦ καθηγητοῦ Κ. Α. Γ. Λευκία, δευτέραν, τετάρτην, καὶ παρασκευήν. *Χειρουργία*, παρὰ τοῦ Καθηγητοῦ Κ. Ι. Ὀλυμπίου, τρίτην, πέμπτην καὶ σάββατον.	
ὥρα 11. π. μ. / ὥρα 11 π. μ. / ὥρα 11 π. μ.		*Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον*, παρὰ τοῦ Καθηγ. Κ. Πήλικα κατὰ τὰς παρ' αὐτοῦ ἐπομένως προσδιορισθησομένας ἡμέρας.	*Μαιευτική*, παρὰ τοῦ Καθηγητοῦ Κ.Ν. Κωστῆ, καθ' ἡμέραν.	*Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Φιλολογίας*, παρὰ τοῦ Καθηγητοῦ Κ. Γ. Γενναδίου, δευτέραν, τετάρτην καὶ παρασκευήν. *Λογικὴ* παρὰ τοῦ Καθηγητοῦ Κ. Κ. Κοντογόνη, τρίτην καὶ πέμπτην.
ὥρα 12. / ὥρα 12. / ὥρα 12.	*Δογματικὴ Θεολογία*, κατὰ τὴν ἐπιτομὴν τῆς τοῦ Θεοφάνους Προκοποβιτζ. θεολογικῆς βίβλου, καὶ ἱστορία τῶν δογμάτων, παρὰ τοῦ Καθηγητοῦ Κ. Μ. Ἀποστολίδου Ἀρχιμανδρίτου, δευτέραν, τετάρτην καὶ παρασκευήν.		*Ἀνατομία* παρὰ τοῦ Καθηγητοῦ Κ. Δ. Α. Μαυροκορδάτου, καθ' ἡμέραν.	*Χωρογραφία τῆς Ἀττικῆς* παρὰ τοῦ καθηγητοῦ Κ. Λ. Ῥόσσ, δευτέραν, τετάρτην καὶ παρασκευήν. *Φυσική*, παρὰ τοῦ Καθηγητοῦ Κ. Κ. Βούρη, τρίτην, πέμπτην, καὶ σάββατον.
ὥρα 1. μ. μ / ὥρα 1. μ. μ. / ὥρα 1. μ. μ.	*Ἱστορία Ἐκκλησιαστική*, τὴν δευτέραν, τρίτην, πέμπτην καὶ παρασκευήν, 2. *ἑρμηνεία τῶν ψαλμῶν*, τὴν τετάρτην καὶ σάββατον, παρὰ τοῦ Καθηγητοῦ Κυρίου Κοντογόνη.			*Ὁρατίου Ποιητική, καὶ Ὀβιδίου μεταμορφώσεις*, παρὰ τοῦ Καθηγητοῦ Κ. Λ. Ῥόσσ, δευτέραν, τρίτην, πέμπτην, καὶ παρασκευήν.

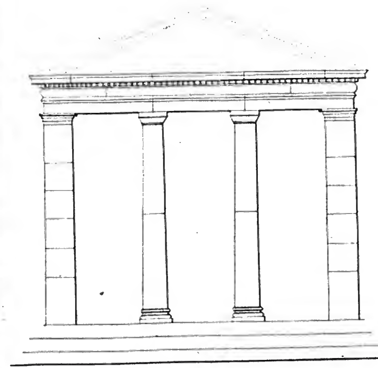
ἐν τῷ τοῦ Ὄθωνος Πανεπιστημείῳ παραδοθησομένων μαθημάτων.

Ὥρα	Θεολογικῆς.	Δικαστικῆς.	Ἰατρικῆς.	Φιλοσοφικῆς.
ὥρα 2. μ. μ.			*Σημειωτική*, καὶ β΄, *Νοσογραφία τῶν γυναικείων*, καὶ *τῶν παιδικῶν ἀσθενειῶν*, παρὰ τοῦ Καθηγητοῦ Κυρ. Ἠπίτου, δευτέραν, τρίτην, τετάρτην καὶ παρασκευήν.	*Γενικαὶ ἀρχαὶ τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας*, παρὰ τοῦ Καθηγητοῦ Κ. Δομνάνδου, δευτέραν, τρίτην, πέμπτην, καὶ παρασκευήν.
ὥρα 3.			*Λοιμολογία*, παρὰ τοῦ Καθηγητοῦ Κ. Α. Γ. Λευκία, τὴν παρασκευήν.	*Φιλοσοφία, ἡ θεωρία τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος καὶ ἠθικῆς*, παρὰ τοῦ Καθηγητοῦ Κ. Ν. Βάμβα, τρίτην, πέμπτην, καὶ σάββατον.
ὥρα 4.			*Ἰατροδικαστική*, παρὰ τοῦ Κ. Α. Πάλλη, τρίτην, πέμπτην καὶ σάββατον.	*Χημεία*, παρὰ τοῦ Καθηγ. Κ. Ξ. Λάνδερερ, τρίτην, καὶ πέμπτην. *Μαθηματικ.* τὰ 5 τελευταῖα βιβλία τῆς γεωμετρίας τοῦ Λεγάνδρου, β΄. τριγωνομετρία εὐθύγραμμος τοῦ αὐτοῦ, γ΄. γενικαὶ ἰδιότητες τῶν ἀριθμῶν, δ΄. ἄλγεβρα, καὶ ε΄. διαγραφικὴ γεωμετρία τοῦ Achette, παρὰ τοῦ Καθ. Κ.Κ. Νέγρη, δευτέραν, τετάρτην, καὶ παρασκευήν.
ὥρα 5.		*Πολιτικὸς Νόμος*, παρὰ τοῦ Καθηγητοῦ Κ. Γ. Α. Μαυροκορδάτου, τὴν τρίτην, πέμπτην, καὶ σάββατον. *Διοικητικὸν Δίκαιον*, παρὰ τοῦ Καθηγητοῦ Κ. Ἀργυροπούλου, τὴν τετάρτην. *Πολιτικὴ Οἰκονομία*, παρὰ τοῦ Καθηγητοῦ Κ. Ι. Α. Σούτσου, δευτέραν καὶ παρασκευήν.		*Ἰατρικὴ Βοτανική*, τὴν τετάρτην, καὶ πέμπτην, καὶ *Πρακτικὴ βοτανική*, τὸ σάββατον, παρὰ τοῦ Καθηγ. Κ. Δ. Φραάς. *Κικέρων*, περὶ φύσεως θεῶν, καὶ *Λατινικῆς Φιλολογίας Ἱστορία*, παρὰ τοῦ Καθηγητοῦ Κ. Ἐρρ. Οὐλερίχου, καθ' ἑκάστην.
ὥρα 6.				*Βίος Ἑλλάδος*, ἤτοι *Ἑλληνικὴ ἀρχαιολογία*, παρὰ τοῦ Καθηγητοῦ Κ. Δ. Σχινᾶ, τρίτην, τετάρτην, καὶ πέμπτην.

Ἀνατολαί

Δυσμαί

Πρόσωπον τοῦ Ναοῦ πρὸς Δυσμάς

1

. ΡΑΣ ΟΣΓΕΡΙΤΗΜΓ ΟΛΙΝ ΤΗΝ
ΣΙΚΙΝΗ Τ ΩΝΔ ΕΔΟ ΧΘΑΙΤΗΙΒ ΟΥ
ΛΗΙΚΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΓΡΟΞΕΝΟΝ
ΕΙΝ ΑΙΑΙΣΧΥΛΟΝΣΩΣΙΜΑΧΟΥ
. . . ΙΟΝΤΗΣΓΟΛΕΩΣΤΗΣΣΙΚΙ ΝΗ
ΤΩΝ ΚΑΙΑΥΤΟΝΚΑΙΕΚΓΟΝΟΥΣ
ΜΕ ΤΑΤΩΝΥΓΑΡΧΟΝΤΩΝΓΡΟ
ΞΕΝΩΝΕΙΝΑΙΔΕΑΥΤΩΙΚΑΙ
Ε ΚΓΟΝΟΙΣ ΚΑΙΕΝΕΙΡΗΝΗΙΚΑΙ
Ε ΜΓΟΛΕΜ ΩΙΚΑΙΚΑΤΑΓΗΝΚΑΙ
ΕΣΣΥΛΩ ΙΑΣΦΑ ΛΙΑΝΚΑΙ ΓΡΟΣ
Ο Δ ΟΝ ΓΡΟΣ ΤΗΝΒΟΥΛΗΝΚΑΙ
ΤΟΝΔΗΜΟΝΕΑΝΤΟΥΔΕΩΝ
ΤΑΙΓΡΩΤΟΙΣΜΕΤΑΤΑΙΕΡΑ
ΤΟΔΕΔΕΑΝΑΓΡΑΨΑΙ ΤΟΨΗ
Φ ΙΣΜΑΕΣΣΤΗΛΗΛΙΘΙΝΗΙ
ΚΑΙΣΤΑΘΗΙΕΙΣΤΟΙΕΡΟΝΤΟΥ
ΑΓΟΛΛΩΝΟΣΤΟΥΓΥΘΙΟΥΕΓΙ
ΜΕΛΗΘΗΝΑΙΤΟΥΣΑΡΧΟΝΤΑΣ
ΤΟΥΣΓΕΡΙΚΑΛΛΙΝΙΚΟΝ ΤΟΔΕΑΝΑ
ΛΩΜΑΔΟΥΝΑΙΤΟΥΣΓΡΑΚΤΟΡΑΣ
ΤΟΥΣΓΕΡΙΓΡΑΣΙΚΡΑΤΗΝ
ΤΗΣΑΝΑΓΡΑΦΗΣΕΓΕΜΕΛΗ ΘΗ
ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣΑΡΧΩΝ

2

ΚΛΜΕΝΗ
ΣΙΛΟΣΜΕΝΠΑ
ΒΑΣΙΛΕΙΗΣ
ΕΡΓΑΔΑΘΗΝΑΙΗΣ
ΔΛΗΣ
ΟΥΝΕΚΕΝΑΘΑΝΑΤΟΙΣΩ
ΣΥΝΑΓΕΙΡΑΝ
ΤΩΝΠΡΟΠΑΛΑΙΚΛ.ΙΝΩΝΚΥΔΟ
ΚΑΜΕΝΗΝ
ΟΝΣΑΙΓΑΡΨΥΛΛΙΩ
ΕΒΙΩΣΑΝ
ΤΑΥΤΑΣΜΗΘ

4

Ε Τ Ε Α Ρ Χ Ο Σ Α Ρ Μ Υ
Σ Α Β Α Τ

3

ΚΑΤΑΤΟΓ ΕΓΟΝΟΣΨΗΦΙΣΜΑΑΠΟΤΗΣ
ΒΟΥΛΗΣΚ ΑΙΤΟΥΔΗΜΟΥΑΡΙΣΤΩΝΘ
. . . . ΤΗΝΕΑΥΤΟΥΓΥΝΑΙΚΑ
. . . . ΤΟΥΑΡΕΤΗΣΕΙΝΕΚΕΝ
. . . . ΥΤΗΝΕΝΤΩΝ

5

Π ΟΛΥΤΙΜΟΣ
\ΡΙΣΤΙΩΝΟΣ
\ΓΟΡΑΝΟΜΗΣΑΣ
ΕΡΜΕΙ